

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18.12.1989, sp. zn. 1 Tz 55/89, ECLI:CZ:NS:1989:1.TZ.55.1989.1

Číslo: 46/1990

Právní věta:

Důvod, pro který lze přerušit trestní stíhání podle § 173 odst. 1 písm. c) tr. ř., záleží v tom, že obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání trestného činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání. Trestní stíhání nelze tedy z uvedeného důvodu přerušit jen proto, že obviněný není schopen výslechu. K prokázání přerušení trestního stíhání podle citovaného ustanovení nestačí vyjádření ošetřujícího lékaře. Okolnost, zda obviněný trpí duševní chorobou, zda tato choroba nastala až po spáchání činu a zda obviněný není schopen pro tuto chorobu chápat smysl trestního stíhání, je třeba objasnit vyšetřením duševního stavu obviněného, k němuž je nutno přibrat dva znalce psychiatrie (§ 105 odst. 2 tr.ř.).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 18.12.1989

Spisová značka: 1 Tz 55/89

Číslo rozhodnutí: 46

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Duševní choroba, Posudek znalecký, Přerušení trestního stíhání, Vyšetření duševního stavu, Znalci

Předpisy: 141/1961 Sb. § 105
§ 173 odst. 1 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení krajského soudu v Praze z 5. 10. 1988 sp. zn. 8 To 490/88 a rozsudek okresního soudu v Kolíně z 25. 7. 1989 sp. zn. 2 T 122/88 a okresnímu prokurátorovi v Kolíně přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

1. Rozsudkem okresního soudu v Kolíně ze dne 25. července 1988 sp. zn. 2 T 122/88 byl obviněný J. F. uznán vinným trestnými činy ublížení na zdraví podle § 233 odst. 1, 2 tr. zák. a opilství podle § 201 tr. zák., kterých se podle rozsudku dopustil tím, že dne 26. 7. 1987 v 07.30 hod. řídil po požití

alkoholických nápojů motocykl Jawa ČZ 175 SPZ KO 2-29-44 a u benzínové stanice v Českém Brodě na křižovatce hlavní silnice č. 12 se silnicí vedlejší č. 1132 při přejíždění silnice č. 12 ve směru od Českého Brodu na Zahrady nedal přednost v jízdě osobnímu automobilu Škoda 120 L SPZ ACA 20-05, které ve směru od Prahy řídil J. Č. Při nehodě utrpěl spolujezdec obviněného J. T. lehké zranění; ošetření v nemocnici byli také J. Č. a jeho manželka J. Č.; J. F. sám utrpěl těžké zranění.

2. Za to mu byl podle § 223 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do II. nápravně výchovné skupiny. Zároveň mu byl podle § 49 odst. 1 tr. zák. a § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu tří roků.

3. Usnesením krajského soudu v Praze ze dne 5. 10. 1988 sp. zn. 8 To 490/88 bylo podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného zamítnuto.

4. Proti tomuto usnesení podal generální prokurátor ČSR ve prospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. V ní uvádí, že dosud provedenými důkazy bylo zjištěno pouze to, že dopravní nehodu zavinil řidič motocyklu, který nerespektoval dopravní značku C 2 „Stůj, dej přednost v jízdě!“ a na krátkou vzdálenost vjel na hlavní silnici před projíždějící vozidlo řidiče Č., který již nemohl střet odvrátit. Závěr, že tímto řidičem byl právě J. F., však v provedených důkazech nemá dostatečnou oporu. Již protokol o nehodě v silničním provozu je zpracován příliš povrchně, nebyla zpracována fotodokumentace, chybí základní popis stop, z nichž by bylo možno dovodit okolnosti nutné k posouzení toho, kdo motocykl v době nehody řídil. Obviněný se v důsledku těžkého zranění na průběh nehody ani na okolnosti, které jí bezprostředně předcházely, nepamatuje. Svědci, manželé Č., nebyli v potřebném směru vyslechnuti, nebyli vyslechnuti ani další případní svědci nehody. To, že řidičem motocyklu měl být obviněný, vyplývá pouze z výsledku jeho spolujezdce J. T., který byl sám majitelem motocyklu a mohl mít zájem na tom, aby viníkem nehody byl označen J. F.

5. Ve stížnosti pro porušení zákona se dále poukazuje na to, že obviněný při nehodě utrpěl těžké poškození mozku a v řízení nebylo zkoumáno, zda byl vůbec schopen chápat jeho smysl.

6. Závěrem stížnosti pro porušení zákona se dovozuje, že okresní soud v Kolíně rozhodl na základě nedostatečně zjištěného stavu věci, vadně hodnotil provedené důkazy a v neprospěch obviněného tak porušil zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Krajský soud pak nedostatky předchozího řízení nezjistil, neodstranil je, podané odvolání nesprávně zamítl, a tak porušil zákon v ustanovení § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. Generální prokurátor ČSR proto navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR porušení zákona v tomto rozsahu vyslovil, aby napadené rozhodnutí zrušil a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

7. Nejvyšší soud ČSR přezkoumal správnost napadeného rozhodnutí v rozsahu uvedeném v § 267 odst. 1 tr. ř., přezkoumal též správnost řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

8. Z dosud provedených důkazů vyplývá, že k dopravní nehodě došlo na křižovatce silnice č. 12, vedoucí od Prahy na Kolína a označené jako hlavní, se silnicí č. 1132, vedoucí od Českého Brodu na Zahrady. Silnice č. 1132 je před křižovatkou se silnicí č. 12 opatřená dopravními značkami C 2 „Stůj, dej přednost v jízdě!“. Ve směru od Prahy přijížděl ke křižovatce automobil Škoda 120 L řízený J. Č. se spolujezdkyní J. Č. Z vedlejší silnice od Českého Brodu vjel osobnímu automobilu zleva do křižovatky motocykl Jawa - ČZ 175 obsazený J. F. a J. T. na tak krátkou vzdálenost, že se řidič Č. nestačil motocyklu vyhnout ani vozidlo ubrzdil, a došlo ke střetu v jízdním pruhu osobního automobilu. Při nehodě byli na vozovku srazeni oba jezdci na motocyklu a utrpěli zranění.

9. Okresní soud měl za to, že řidičem motocyklu, který porušil ustanovení § 16 dost. 1 vyhl. č. 100/1975 Sb. a je odpovědný za vzniklé následky, byl obviněný J. F. Vycházel z výpovědi svědka J. T.,

který uváděl, že sám na motocyklu jel jako spolujezdec a že řídil J. F. Za důkaz podporující tento názor považoval údaj svědkyně Č. v hlavním líčení, že měla dojem, že motocykl řídil ten, který po nárazu letěl vzduchem ve směru jízdy automobilu. Tyto důkazy jsou pro posouzení uvedené otázky nedostatečné. J. T. byl majitelem motocyklu. Jeho výslech však nebyl zaměřen na důvody, proč sám motocykl neřídil a jaké okolnosti ho vedly k tomu, že řízení svěřil J. F., o němž věděl, že večer před jízdou požíval alkohol. Údaje tohoto svědka bylo třeba bedlivě hodnotit již proto, že zranění J. F. bylo bezprostředně po nehodě hodnoceno jako smrtelné; pokud by byl J. T. zjištěn jako řidič motocyklu, byl by vystaven nebezpečí trestního postihu za způsobení závažného následku. Výpověď svědkyně Č. pak nebylo možno v uvedené otázce považovat za spolehlivou. J. Č. v hlavním líčení výslovně uvedla, že neví, kdo motocykl řídil. Shora citovaný výrok pronesla jen jako domněnku, navíc podle údajů z její výpovědi nelze s naprostou jistotou pokládat J. F. za muže, který po nárazu letěl vzduchem ve směru jízdy automobilu.

10. Ostatní důkazy nedávají podklad pro posouzení otázky, kdo z obou jezdců motocyklu řídil. Obviněný pro těžké zranění mozku se na události nehody nepamatoval a svědek J. Č. nedokázal řidiče motocyklu určit. Podle jeho výpovědi k nehodě došlo nedaleko benzínového čerpadla, jehož obsluha byla na místě nehody a přivolala lékařskou pomoc. Zaměstnanci benzínového čerpadla však nebyli ve věci vyslechnuti.

11. Ke zjištění řidiče motocyklu bylo proto třeba provést další dokazování. Podrobněji měl být vyslechnut ke shora uvedeným otázkám J. T., měli být ztotožněni a vyslechnuti pracovníci benzínového čerpadla a dále měli být vyslechnuti pracovníci benzínového čerpadla a dále měli být vyslechnuti i příslušníci VB, kteří prováděli úkony na místě nehody, a to k důvodům, které vedly k tomu, že do protokolu o nehodě v silničním provozu jako řidiče uvedli J. F. Pokud by tyto důkazy nevedly k výsledku, bylo nutné přibrat ve věci znalce z oboru dopravy silniční a znalce rychlosti vozidla, jejich polohy po nehodě, konečné polohy těl jezdců na motocyklu ve vozovce, charakteru jejich zranění, příp. dalších okolností vyjádřili k tomu, kdo motocykl v době nehody mohl řídit.

12. K podání znaleckého posudku však ve věci nebyly shromážděny potřebné podklady. Protokol o nehodě obsahuje jen údaj o šíři vozovky a o brzdných stopách osobního automobilu. Nebyla v něm však popsána konečná poloha motocyklu po nehodě, konečná poloha těl obviněného a J. T. po nehodě; s potřebnou přesností z něho není patrné ani poškození motorových vozidel. Zaměřeno bylo místo střetu - 9 m od výchozího bodu zaměření a 3,3 m od kraje vozovky do střetu jízdního pruhu osobního automobilu - toto místo je však v plánu dopravní nehody vyznačeno 18 m od výchozího bodu měření a 3,6 m od kraje vozovky do středu jízdního pruhu osobního automobilu. Ze spisu není patrné, byla-li provedena fotodokumentace dopravní nehody.

13. Ke zjištění potřebných údajů a k odstranění vad prvotního ohledání místa nehody bylo třeba provést ohledání nové, a to za účasti obviněného a všech uvedených svědků. Podle údajů těchto osob mělo být dodatečně zaměřeno místo konečné polohy motocyklu i místo konečných poloh těl po střetu. Dále měli být vyslechnuti již zmínění příslušníci VB k tomu, který údaj o místě střetu odpovídá skutečnosti, příp. mělo být místo střetu znovu zaměřeno podle údajů svědků, event. obviněného. Příslušníci VB měli dále uvést, zda byla provedena fotodokumentace nehody a proč příp. ve spise chybí. Svědci, manželé Č., měli být též vyslechnuti k místu nárazu motocyklu do osobního automobilu a k rozsahu poškození vozidla. K rozsahu poškození motocyklu měl být vyslechnut též svědek T., případně mělo být zjištěno, zda fotodokumentaci motorových vozidel nepožadovala Česká státní pojišťovna. Tato fotodokumentace měla být vyžádána. Jako podklad pro znalecký posudek bylo třeba zjistit také rychlost jízdy obou vozidel. Ta měla být zjištěna vyšetřovacím pokusem podle údajů svědků za přítomnosti znalce z oboru dopravy.

14. Jestliže tedy okresní soud, aniž provedl právě uvedené dokazování, měl za to, že řidičem motocyklu byl J. F., je jeho závěr učiněn na základě nedostatečně zjištěného stavu věci a vadného

zhodnocení provedených důkazů. Postup okresního soudu je porušením zákona v neprospěch obviněného v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

15. V řízení, které napadenému usnesení krajského soudu předcházelo, došlo k pochybení ještě v dalším směru. Vyhledavatel usnesením ze dne 1. 10. 1987 sp. zn. VB 31/DN-87 podle § 173 odst. 1 písm. c) tr. ř. přerušil trestní stíhání J. F. proto, že obviněný pro své onemocnění není schopen výslechu. Tentýž vyhledavatel usnesením stejné spisové značky ze dne 25. 3. 1988 podle § 173 odst. 2 tr. ř. rozhodl, že v trestním stíhání bude pokračováno. Za důvod, pro který je možno pokračovat v trestním stíhání obviněného, pokládal vyjádření ošetřujícího lékaře, že J. F. je již možno vyslechnout.

16. Důvod, pro který lze přerušit trestní stíhání podle § 173 odst. 1 písm. c) tr. ř., záleží v tom, že obviněný pro dušení chorobu, která nastala až po spáchání trestného činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání. Trestní stíhání nelze proto z uvedeného důvodu přerušit jen proto, že obviněný není schopen výslechu. K prokázání zmíněného důvodu přerušení řízení také nestačí vyjádření ošetřujícího lékaře. Okolnost, zda obviněný trpí duševní chorobou, zda tato choroba nastala až po spáchání činu a zda je obviněný schopen chápat smysl trestního stíhání, je třeba objasnit vyšetřením duševního stavu obviněného, k němuž je třeba přibrat dva znalce (viz § 105 odst. 2 tr. ř.).

17. Z lékařské zprávy MUDr. J. B. z KÚNZ SKNV Psychiatrické léčebny v Kosmonosích vyplývá, že obviněný při nehodě utrpěl mimo jiné těžké zhmoždění mozku s dlouhodobým bezvědomím a nutností umělé ventilace, měl známky organického psychosyndromu, byl trvale dezorientovaný, navazoval jen jednoslovný verbální kontakt a měl extrémní poruchy paměti. Vyhledavatel měl již na základě této zprávy k objasnění případné duševní choroby obviněného, k době jejího vzniku a k jejímu vlivu na schopnosti chápat smysl trestního stíhání přibrat dva znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. Teprve na základě posudku těchto znalců mohl rozhodnout, zda trestní stíhání podle § 173 odst. 1 písm. c) tr. ř. přerušit. K objasnění podmínek trestního stíhání obviněného nedošlo ani v dalším řízení před soudem.

18. Krajský soud v Praze právě vytčené nedostatky předcházejícího řízení nezjistil a jejich nápravu nezjednal, ač tak mohl učinit z podnětu podaného odvolání. Porušil tak zákon v ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. Tím, že důvodně podané odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl, porušil v neprospěch obviněného zákon i v tomto ustanovení.